

Staking in de verhalenfabriek

Een writer's block, dat zou haar toch nooit overkomen? Toch schreef Renate Dorrestein een jaar lang geen letter fictie. In 'De Blokkade' onderzoekt ze het euvel. Ze moest wel: 'Ik stond met de rug tegen de muur.'

INTERVIEW

Joost van Velzen

Als er toch één taboe is onder schrijvers, dan is het wel de schrijfblokkade. Je praat niet over een writer's block. Kan niet. Bestaat niet. Overkomt mij niet, zo is de zwijgende norm.

Ja, ja.

Maar wat als de verhalenfabriek écht serieus staakt en alle literaire letters plat gaan? Schrijfster Renate Dorrestein had er bijna een jaar last van. Er kwamen wel letters op papier, maar die haalden nooit de kritische literaire eindstreep. Zo restte haar maar één ding: op onderzoek uitgaan. Dorrestein googled wat af over het writer's block, las boeken, sprak met filosofen en psychologen en kreeg pijnlijke spiegels voorgehouden door vrienden. Op oorlogspad gedwongen moest zij de vijand eerst leren kennen om hem te kunnen verslaan.

Uit 'De Blokkade':

'Ik ben vaker een heel eind naar beneden gelazerd. Dit is niet de eerste keer. Maar nog nooit eerder bezorgde alleen al het idee aan het schrijven van een roman me het gevoel dat een dakloze met bemoste tanden me in zijn walmende slaapzak ritst.'

Wat een nachtmerrie.

"Dat was het ook. Ik ben echt in paniek geweest. Je gaat jezelf ook tegenstaan. Schrijven hoort zo bij mijn

identiteit. En het was ook voor de toekomst zorgwekkend. Het is ontzettend dat iets waar je altijd van op aan kon zo onder je voeten vandaan wordt gegrast."

Als dat writer's block zo erg was, hoe

kon u dan dit boek schrijven?

"Omdat die blokkade louter het schrijven van romans betrof. Bij fictie moet je een hele wereld zelf optrekken. Ik kon dus heus nog wel aan de ringen zwaaien, maar het echte trapezewerk lukte niet."

Terwijl u al dertig jaar aan één stuk door in die trapeze hing.

"Het begon in december 2011. Ik dacht echt: ik ben uitgeschreven. Ik durfde gewoon niet meer te schrijven, moest door zeeën van snot. Maar toen ik die angst bij mezelf bemerkte, werd het ook iets dat me mijn eer te na werd. Ik had sterk het gevoel dat er meer aan de hand was. Ik besloot het monster in de muil te kijken en begon voordelen in de malaise te zien. Ik kon mij herschikken.

Het niet allemaal uit je eigen tenen hoeven halen had iets prettigs. Ik zag er een interessant project in. Ouderwets journalistiek handwerk. Al die mensen spreken, dat waren oplichtende momenten in de mist. Bovendien is een zoektocht altijd spannend, natuurlijk. Ik had een mysterie dat ontrafeld moest worden."

Een mysterie en een taboe. Waarom gaan de meeste schrijvers het onderwerp uit de weg?

"Wij hebben een publiek beroep. Als wij niet produceren, dan is er wat aan de hand, en dat kan dan iedereen zien. Je faalt in het openbaar. Ik snap de angst en schaamte erover dus wel. Maar dit werd een te groot probleem om te verzwijgen. Als ik mijn writer's block zou verbergen zou ik mij nog meer een mislukking hebben

gevoeld. Bovendien word ik altijd erg kribbig als ik op taboes stuit. Wat nou schrijfblok een moeilijk onderwerp? Kom maar op!"

Best dapper.

"Ik hoop niet dat mensen 'De Blokkade' zullen ervaren als een dapper boek. Het is geboren uit noodzaak en ontaardde in nieuwsgierigheid. Dat zijn andere drijfveren dan moed."

Het mysterie heeft meerdere kanten, ontdekte u. Noem eens een voorname?

"Dat een blokkade geen typisch schrijversprobleem is. Ik vind het een misleidende term, een romantisch begrip. Een writer's block heeft voor sommigen iets heroïsch, iets waar de schrijver zich woest doorheen moet vechten. Maar het is echt geen exclusief literaire kwaal.

Het kan in ieders werk tot uiting komen. We letten allemaal te weinig op. We leven altijd maar voor ons uit waardoor er geen tijd is voor onze onlustgevoelens. Wat psycholoog Jan Derksen daarover in het boek zegt, vind ik erg goed. Dat zo'n blokkade ontstaat wanneer er in je leven iets ongemakkelijks aan de oppervlakte komt. Iets bij jezelf. Natuurlijk heeft iedereen wel eens korte haperingen, maar als er zich een blokkade aandient waar je niet overheen komt, dan heb je achterliggende problemen. Dat vind ik ook het goeie van zo'n crisis: dat je weer bij jezelf terugkomt."

In die zin is 'De Blokkade' gewoon weer een echte Dorrestein. Ze zoekt de oorzaak van het kwaad niet snel buiten zichzelf. Haar schuldgevoel speelde weer op en de onverwerkte zelfmoord van haar zus in 1981

cultuur & media

brengt ze rechtstreeks in verband met haar writer's block. Ziet ze misschien wel als de voornaamste oorzaak:

Uit 'De Blokkade' over haar zus:

'Waarom durf ik geen fictie meer te schrijven, waarom keert mijn maag zich van angst om als ik eraan denk – alsof ik mijn boulimia-zusje ben?'

Dorrestein: "Er speelt natuurlijk van alles mee, externe factoren zullen heus ook een rol spelen. Het gaat niet goed in het boekenvak, ik heb niet het idee dat de mensen massaal op onze boeken zitten te wachten.

Dat zal hebben bijgedragen aan mijn blokkade."

U staat bekend als een auteur die de fitnesses van het ambacht graag openlijk bespreekt. Is schrijven trouwens een ambacht?

"Het is óók een ambacht, maar daar-

mee alleen kom je er niet. Het ambacht, de techniek, stelt je in staat om je ingevingen gestalte te geven. Maar zonder die ingevingen is er niks. Het is ook wel zo veilig om schrijven een ambacht te noemen. Want dat snap ik tenminste."

Maar dat mythische van de schrijver, die uit het niets een kunstwerk schept, dat haalt u er zo wel vanaf.

"Ik maak het juist nog mythischer door te beweren dat verhalen er al zijn zonder te zijn opgeschreven. Waarbij ik altijd verzuim om er bij te zeggen: dat geldt voor mijn schrijverschap."

Hoe staat het er inmiddels voor met dat writer's block van u?

"Ik weet het niet. Ik weet het niet. Het is in kaart gebracht en de oplossing begint langzaam te ontluiken. Ik vergelijk het wel eens met

een relatiecrisis. En dan denk ik dat ik mij nu bevind in de fase van het herwinnen van het vertrouwen. Wat kun je ook anders? Het werk is gedaan, het is wachten op de genade."

'De Blokkade', Renate Dorrestein. Uitgeverij Podium, Amsterdam. ISBN 9789057595622. Prijs: € 17,50

Met een witte vlag ga ik mijn werkkamer binnen: 'Ik kom hier in vrede, ik kom alleen maar even een e-mail versturen.'

Uit 'De Blokkade'